

# Uusia kivikautisia Löytöjä Sastamalasta

## Suodenniemen arkeologinen inventointi 2007-2008

VADIM ADEL ja JOHANNA SEPPÄ

### Tutkimusalue

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti vuosina 2007-2008 arkeologisen perusinventoinnin nykyisin Sastamalaan kuuluvan entisen Suodenniemen kunnan alueella Vammalan kaupungin ja Tyrvään seudun museon tilauksesta. Tutkimusalue sijaitsee Sastamalan alueen pohjoisimmassa osassa, pääosin Tampere-Rauma -tien pohjoispuolella, rajautuen idässä entisen Mouhijärven kunnan alueeseen, lounaassa Kiikoisiin, lännessä Laviaan, koillisessa Ikaalisiin ja luoteessa Kankaanpäähän. Inventointialueen pituus on noin 30 km pohjois-eteläsuunnassa ja leveys noin 15 km. Ensimmäisenä vuonna (2007) inventoitiin alueen eteläosa ja seuraavana pohjoisosa.

Suodenniemen alue vapautui jääpeitteestä noin 11 000 vuotta sitten jäätikön vetäytyessä pohjoiskoillisuuntaan noin 300 metriä vuodessa mutta samalla joutui juuri syntyneen Yoldiameren alle, joka oli yksi Itämeren muinaisvaiheista. Jään painosta vapautunut maa nousi vähitellen sulavesien muodostamasta merestä. Nykyisin maa nousee vieläkin Sastamalan pohjoisosissa 60 cm vuosisadassa. Suodenniemen korkeimmat kohdat vapautuivat veden peitosta Itämeren historian seuraavan vaiheen, Ancyclusjärvi-vaiheen alussa, 9. vuosituhannella eKr. alkaen noin 130 m mpy (nykyisen merenpinnan yläpuolella) korkeista mäistä alueen pohjoisosassa. Kahdeksannella vuosituhannella eKr. meren ranta oli noin 80-100 m nykyistä merenpintaa korkeammalla. Näihin aikoihin, esihistorian varhaismesoliittisellä kaudella saapuivat ensimmäiset asukkaat alueelle. Maan kohotessa edelleen merenlahdet muuttuivat jokilaaksoiksi ja järvet kuroutuivat itsenäisiksi altaiksi.

Nykyisestä maantieteestä huomattavain seikka on Suodenniemen alueen läpäisevä, pohjoisesta etelään laskeva vesireitti, joka alkaa

Sävinlammista (vedenpinnan korkeus 98 m mpy), jatkuu Sävijärven (85,7 m mpy) ja Säviöen sekä etelämpänä Leppälammin (65,2 m) ja Leppijoen kautta Koivuniemenjärven, Kirkkojärven ja Kourajärven muodostamaan järviketjuun (64,8 m) ja lopulta päättyy Kourajoen kautta Mouhijärveen (64,7 m). Mouhijärvi puolestaan laskee Mouhijärven eli Kiikoisjoen kautta lounaaseen, Kiikoisten puolella olevaan Kiikoisjärveen (n. 59,6 m).

### **Tutkimushistoria**

Ensimmäisen arkeologisen tutkimuksen Suodenniemellä suoritti Julius Ailio vuonna 1910, jolloin tutkimuskohteena oli *Kukkulan* kivikautinen asuinpaikka kunnan pohjoisosassa. Kyseessä on myös toistaiseksi ainoa alueella suoritettu kaivaus. Suodenniemen ensimmäisen muinaisjäännösinventoinnin suoritti Timo Miettinen vuonna 1973. Silloin alueella todettiin seitsemän kivikautista asuinpaikkaa. Niistä oli Kukkulan lisäksi jo aikaisemmin tarkastettu vielä yksi kohde, *Kivikkola*; tarkastuksen suoritti Anna-Liisa Hirviluoto v. 1969. Kummastakaan tutkimuksesta ei ole arkistoon jätetty raporttia, mutta Miettisen tekemästä inventoinnista on olemassa kohdeluettelo peruskarttaliitteineen. Vuoden 1973 inventoinnissa ei ole otettu talteen löytöjä; voidaan kuitenkin olettaa, että näillä asuinpaikoilla on havaittu kvartsi-iskoksia pellossa, sillä tämä on yleisin asuinpaikan toteamistapa muokatuilla alueilla. Toisen arkeologisen inventoinnin Suodenniemellä teki Hanna-Maria Pellinen v. 2003, jolloin kunnan eteläosasta löytyi kaksi uutta kivikautista asuinpaikkaa (*Pälä* ja *Puutaja/Vähä-Lähteenmäki*). Inventointi, josta kerrottiin julkaisumme numerossa 5, liittyy vesijohtolinjan suunnitteluun.

### **Inventoinnin tavoitteet ja metodit**

Uuden inventoinnin päätavoitteena oli löytää ja dokumentoida mahdollisimman paljon ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä koko inventointialueelta. Esihistoriallisia muinaisjäännöksiä etsittiin pääasiassa topografisesti otollisilta alueilta sekä tarkastamalla irtolöytöpaikkoja. Suodenniemeltä tunnetaan useita kymmeniä kivikautisia irtolöytöjä. Inventoinnissa 2007-2008 tarkastettiin 45 niistä, mukaan lukien viisi yleisön ilmoittamaa uutta irtolöytöpaikkaa. Lisäksi inventoinnissa tarkastettiin ennestään tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Yhtenä inventoinnin tärkeimmistä tehtävistä oli myös tarkastaa maastossa 1600-1700-lukujen karttojen perusteella paikannetut keskiajalla syntyneiden kylien paikat, joita ei ollut aikaisemmin koskaan tutkittu arkeologisesti. Inventoinnin esityövaiheessa tutkittiin kaikki

Maanmittauslaitoksen arkistosta löytyneet kartat 1700-luvulta sekä internetistä löytyneet 1600-luvun maakirjakartat, jotka koskevat Suodenniemen aluetta. Vanhat kartat vertailtiin nykyiseen karttapohjaan ja asemointiin tietokoneen avulla. Kenttätyössä vanhojen kylänpaikojen lisäksi tarkastettiin muitakin historiallisten karttojen avulla paikannettuja muinaisjäännöskohteita.

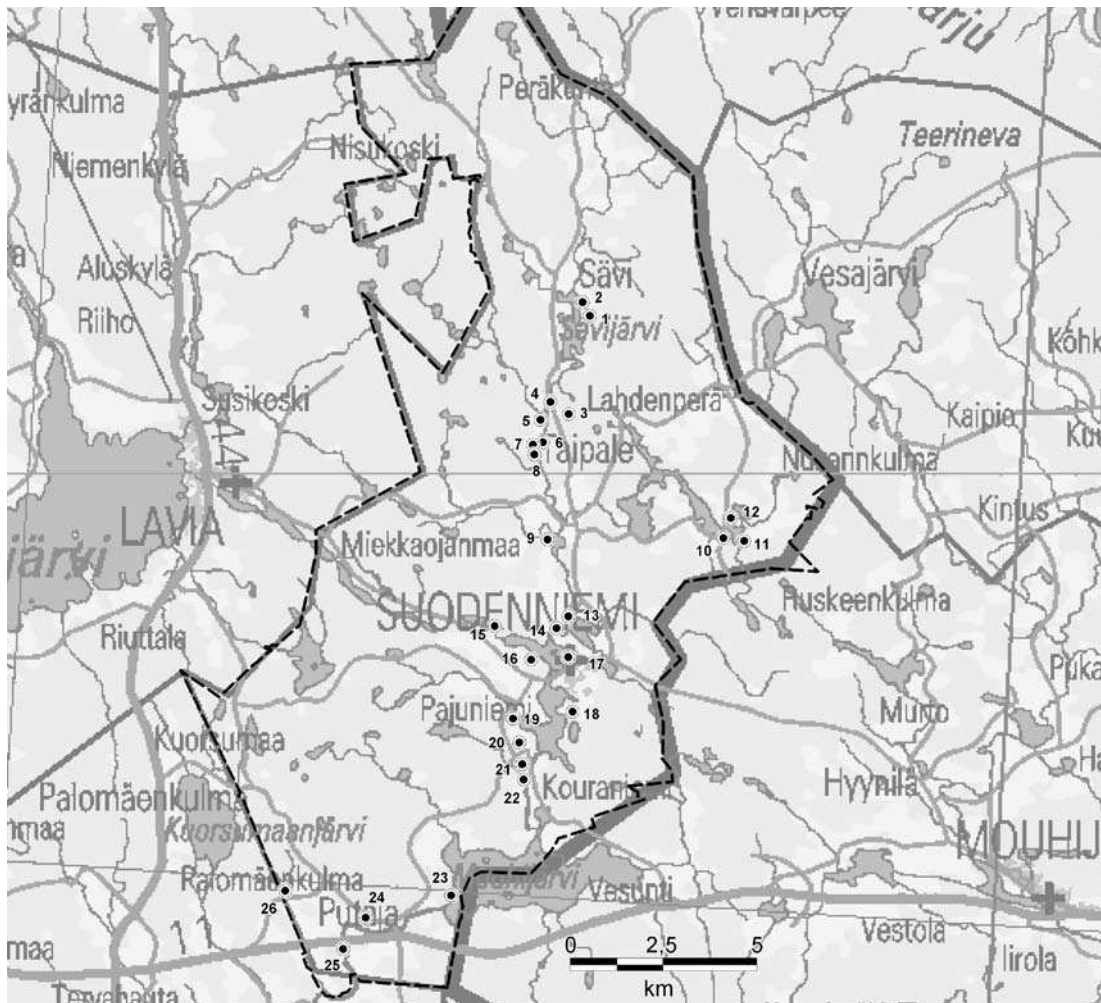
### **Inventoinnin tulokset**

Inventoinnin aikana tarkastettiin yhteensä 105 eriaikaista ja -tyyppistä arkeologista kohdetta ja useita potentiaalisia muinaisjäännösalueita. Tämän työn tuloksena maastossa todettiin ja dokumentoitiin lähes 40 uutta kiinteää muinaisjäännöstä. Niiden joukossa on 16 kivikautista asuinpaikkaa, 11 historiallisen ajan kylätonttia ja kymmenkunta muuta historiallisen ajan muinaisjäännöstä.

Yhtenä inventoinnin tärkeimmistä tuloksista voidaan pitää muutamien hyvin säilyneiden, metsämaastossa sijaitsevan pyyntikulttuurin asuinpaikan löytymistä tutkimusalueen eteläosasta (*Saarenmaa, Lähdeniemi, Oriinmoisio ja Äijölä*). Kaksi niistä on mesoliittisen eli esikeraamisen kivikauden asuinpaikkoja (Lähdeniemi ja Äijölä). Toinen tutkimuksellisesti tärkeä tulos on se, että Suodenniemen alueelta on ensimmäistä kertaa löytynyt esihistoriallista keramiikkaa. Unto Salo on ”Sastamalan historiassa” olettanut, että Suodenniemen alue on merenrannan vetäytyttyä sen ulkopuolelle mesoliittisen kauden lopussa jäänyt asumattomaksi. Näin ei kuitenkaan ole yleensä käynyt alueilla, joilla on edellä kuvattua kaltaisia, merkittäviä vesireittejä ja pitkiä järviketjuja. Suodenniemellä nyt tehdyssä inventoinnissa onkin saatu talteen kivikautisten saviastioiden katkelmia kahdelta asuinpaikalta - Saarenmaalta ja Oriinmoisiolta. Viimeksi mainitun lisäksi alueelta on löytynyt kuusi muuta järvenrannalla sijainnutta asuinpaikkaa, joiden ajoitus voi siis myös olla neoliittinen (noin 5100-1800 eKr.) tai varhaismetallikautinen (1800 eKr.-300 jKr.).

Edellä mainitut, hyvin säilyneet kohteet löydettiin pääasiassa koe-kuoppien avulla. Lisäksi peltojen pintapöiminnassa havaittiin 12 ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa. Ne todettiin kvartsilöytöjen perusteella kyntöpelloissa, ja on todennäköistä, että niiden kulttuurikerrokset ovat huonosti säilyneet. Kaikki pohjoisen Suodenniemen tunnetut kivikautiset asuinpaikat ovat juuri tällaisia, savisessa pellossa sijaitsevia asuinpaikkoja, jotka ovat yleensä suurimmaksi osaksi maanmuokkauksen tuhoamia. Osa peltoalueiden löydöistä oli jopa niin vähäisiä, että kohteet kirjattiin löytöpaikoiksi, joilla lisätutkimus voi kuitenkin paljastaa kiinteänkin muinaisjäännöksen.

Kivikausi näyttää olevan Suodenniemen parhaiten edustettu esihistorian ajanjakso, ja tässä artikkelissa keskitymmekin juuri kivikaudel-



Kuva 1. Kartta Suodenniemen kivikautisten asuinpaikkojen sijainnista. Piirt. V. Adel, pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupanro 719/MML/09.

1-2 = Sävi Majamaa 1-2; 3 = Lähteenmäki 2; 4 = Myllymäki; 5 = Kukkula; 6 = Kotajoki; 7 = Törmä 2; 8 = Törmä; 9 = Mäkitalo; 10 = Ikamo; 11 = Majamaa; 12 = Hujulahti; 13 = Oravainen; 14 = Heikkilä; 15 = Karimaa; 16 = Luodonmäki 1; 17 = Pukka; 18 = Kanni; 19 = Uusi-Kulku; 20 = Pälä; 21 = Äijölä; 22 = Kivikkola; 23 = Oriinmoisio; 24 = Putaja/Vähä-Lähtenmäki; 25 = Saarenmaa; 26 = Lähdeniemi.

le ajoittuviin uusiin löytöihin ja muinaisjäänöksiin. Osa kivikautisiksi luokitelluista, järvien rannoilla sijainneista asuinpaikoista saattoi kuitenkin olla käytössä myös varhaismetallikaudella eli pronssikaudella ja rautakauden alkupuolella.

### Ensimmäisten asukkaiden jälkiä

Suodenniemen alueen pohjoisosa sijaitsee pääosin yli 80 m:n korkeudessa nykyisen merenpinnan yläpuolella, joten merenranta-asutus liittyy täällä Ancylusjärveen ja on ainakin 9000 vuotta vanha. Alueelta on löytynyt mesoliittisen Suomusjärven kulttuurin (noin 8000-5000 eKr.) varhaisvaiheen esinetyyppejä, kuten suppiloreikäisiä pallonuijia ja lehdenmuotoisia liuskekeihäänkärkiä. Korkeimmat löydöt ovat

luonnollisesti peräisin aivan kunnan pohjoisosista, läheltä 100 m:n korkeutta. Nykyiset vesikorkeudet pohjoisessa Suodenniemessä ovat noin 85–95 m, joten alueen järvet ovat kuroutuneet merenlahdista jo varhain ja myös niihin liittyvä muinaisasutus saattaa olla hyvin vanhaa.

Luonnollisesti myös Suodenniemen vanhimmat asuinpaikat ja vanhimmat inventoinnissamme löytyneet muinaisjäännökset sijaitsevat alueen pohjoisosassa. Koska muinaisen pyyntikulttuurin asuinpaikat ovat yleensä sijainneet rannalla, merenrantavaiheisiin liittyvät kohteet voidaan ajoittaa ainakin muutaman vuosisadan tarkkuudella rannansiirtymiskronologian avulla, jossa tietty muinaisranta korkeus vastaa aina tiettyä aikaa. Siksi on tärkeää tietää asuinpaikan, etenkin sen alarajan korkeus sekä siihen liittyvän muinaisen vesirajan korkeus, joka voidaan selvittää tutkimalla muinaisia rantamuodostumia kuten terasseja ja rantatörmä. Inventoinnissa on harvoin mahdollista tutkia näitä asioita perusteellisesti, mutta jo sen pohjalta voimme tarjota alustavia kohteiden ajoituksia ja hahmottaa tutkimusalueen asuttamisen historian päävaiheet.

Suodenniemen vanhimpina asuinpaikkoina voidaan niiden sijaintikorkeuden perusteella pitää *Sävin Majamaa 1:n* ja *2:n* asuinpaikkoja (korkeus 96 ja 95 m mpy), jotka sijaitsevat Sävijärven koillispuolella ja noin 9-10 m sitä korkeammalla. Mikäli kyseessä ovat ranta-asuinpaikat, ne ajoittuvat selvästi varhaismesoliittiselle kaudelle, noin vuosiin 7500 eKr. ja 7500-7000 eKr. vastaavasti.

Kuva 2. Kivikautinen asuinpaikka Sävi Majamaa 1. Kuva: Johanna Seppä/Pirkanmaan maakuntamuseo.



## Sävijoen laakson kivikautinen asutuskeskittymä

Ancylusvaiheen loppuun, noin vuoden 7000 eKr. paikkeille voidaan rannansiirtymiskronologian avulla alustavasti ajoittaa kokonainen ryhmä alempana, Sävijärven eteläpuolisessa Sävijoen laaksossa sijaitsevia asuinpaikkoja, joiden korkeus on 80-87 m mpy. Ilmeisesti tämä laakso, kapea muinaismeren lahti on lukuisine salmineen ja lahtineen ollut erityisen sopiva pyyntielinkeinojen harjoittamiselle ja asuinpaikkojen rakentamiselle. Myös laakson sivuhaaroista on joitain irtolöytöjä.

Tunnetut asuinpaikat sijaitsevat suurimmaksi osaksi joen länsirannalla, ainoastaan *Myllymäen* asuinpaikka on sen itäpuolella. Ilman tarkempia tutkimuksia on mahdotonta ottaa kantaa siihen, olivatko kaikki tai jotkut näistä asuinpaikoista käytössä samanaikaisesti. *Törmän*, *Törmä 2:n* ja *Lähteenmäki 2:n* asuinpaikoilta on löytynyt vain kvartsi-iskoksia. *Kukkulalta* on sen sijaan löytynyt peltoja muokatessa useita kiviesineitä. Asuinpaikalla on kaksi erilliskohdetta: *Saarivainio* ja *Roikanmaa*. Saarenmaa-nimisestä pellostä löytyneet nelisivuinen oikokirves ja itäkarjalainen tasataltta ajoittavat ensiksi mainitun kohteen neoliittisen kivikauden keski- tai loppuvaiheeseen ja liittyvät ilmeisesti vasarakirveskulttuuriin (noin 3200-2400 eKr.). Sen sijaan 7 m korkeammalla sijaitseva Roikanmaan asuinpaikka lienee varhaismesoliittinen.

Myllymäen ja Kukkulan asuinpaikkojen laajuus ei ole tiedossa. *Törmä* ja *Törmä 2* vaikuttavat pintalöytöjen perusteella suppea-alaisilta. Laajin mesoliittisen kauden alkuvaiheen muinaisjäänneksistä ja kaikista Suodenniemen pohjoisosan asuinpaikoista on tämänhetkisen tiedon perusteella *Kotajoki*. Asuinpaikka sijaitsee Sävijoen länsirannalla, jokeen ulottuvan harjanteen rantatörmän päällä. Pintapoimin-

Kuva 3. Kotajoki, pohjoinen löytöalue. Kuva: Johanna Seppä/Pirkanmaan maakuntamuseo







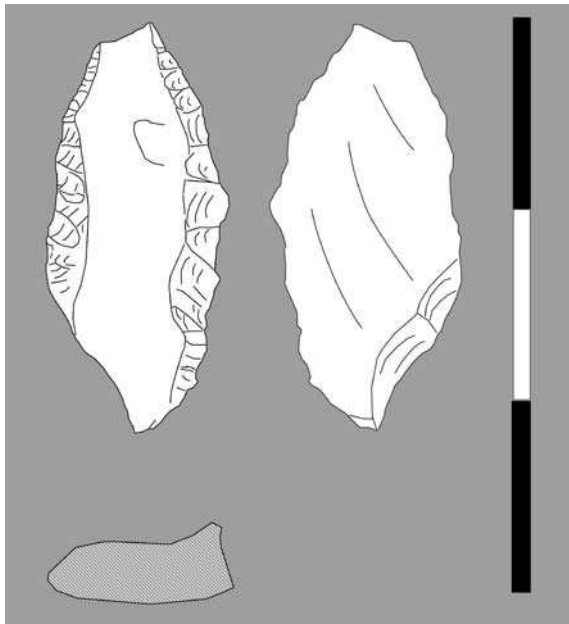
Kuva 4. Lähdeniemen kivikautinen asuinpaikka. Taustalla näkyvä pelto on muinaista merenpohjaa. Kuva: Vadim Adel/Pirkanmaan maakuntamuseo.

nassa havaittiin kvartsi-iskoksia kahdessa erillisessä keskittymässä. Eteläisempi, suppeampi löytöalue sijaitsee pienellä kumpareella, etelään laskevalla peltorinteellä, noin 80 m:n korkeudella. Huomattavasti laajempi pohjoinen keskittymä sijaitsee pari metriä korkeammalla, harjanteen itäkärjessä. Rinne laskee jyrkästi jokeen ja myös pohjoiseen, tasaiseen jokilaakson pohjaan. Kvartsilöytöjä oli näkyvissä koko niemenkärjen pituudella noin 100 m:n matkalla; lisäksi kynnettyssä pellossa näkyi monin paikoin hiiltä.

#### **Suodenniemen eteläosan esikeraamiset asuinpaikat**

Suodenniemen eteläosan vanhimmat asuinpaikat ovat todennäköisesti *Mäkitalo*, *Karimaa A*, *Äijölä*, *Pälä* ja *Kanni*. Löytöalueiden ja niihin liittyvien rantamuodostumien korkeustietojen perusteella (noin 72-80 m mpy) kaikki viisi kohdetta ajoittuvat mesoliittisen kauden keskivaiheelle, noin 7000-6500 eKr. Parhaiten on säilynyt pieni, vain noin 40 x 10-15 m kokoiseksi arvioitu Äijölän asuinpaikka, joka sijaitsee kuusimetsää kasvavalla muinaisella niemekkeellä, pienellä tasanteella, kivikkoisen mäen juurella. Paikalle tehdystä pienestä koekuopasta löydettiin kaksi kvartsikaavinta sekä kvartsi-iskoksia.

Myöhäismesoliittisista asuinpaikoista merenrannalla sijaitsivat todennäköisesti *Heikkilän* ylempi löytöalue, *Karimaa B*, *Luodonmäki 1*, *Lähdeniemi* ja *Putaja/Vähä-Lähteenmäki*. Asuinpaikkojen korkeudet (noin 66-73 m mpy) viittaavat Litorinameren aikaan, ja niiden alustava ajoitus on noin 6500-5500 eKr. Parhaiten niistä on säilynyt *Lähdeniemen* asuinpaikka, vaikka se onkin kärsinyt alueella harjoitetusta hiekanotosta. Se sijaitsee muinaiseen merenlahteen lännestä pistävällä niemekkeellä, mäntymetsää kasvavalla terassilla. Asuinpaikkatasanteen laajuus on noin 90 x 20-30 m. Hiekkakuopan reunassa todettiin 20-30 cm paksu kivikautinen kulttuurikerros - vaaleanpunaruskea hiekka, josta löytyi kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta sekä runsaasti hiiltä.



Kuva 5. Kvartsinuolenkärki Heikkilän asuinpaikalta. Piirros: Vadim Adel/Pirkanmaan maakuntamuseo.

### Nuolenkärki Kirkkojärven rannalta

Suodenniemen alueen inventoinneissa on todettu kahdeksan pyyntikulttuurin asuinpaikkaa, jotka sijaitsevat tai ovat todennäköisesti sijainneet järvien rannoilla ja ajoittunevat niiden kuroutumisen jälkeiseen aikaan. Kolme alueen pohjoisosasta löytynyttä kohdetta – *Majamaa*, *Ikamo* ja *Hujulahti* - liittyy Maajärvien, Makkosselän, Märkäjärven ja Kirjasjärven muodostamaan järviketjuun, joka kuroutui itsenäiseksi vesistöksi arviolta noin 7500 eKr. vedenpinnan laskettua suunnilleen nykyisten 87 ja 90 m:n korkeuskäyrien väliin. Milloin kyseiset asuinpaikat olivat käytössä, voi selvittää vain kaivaustutkimusten avulla; mahdollinen ikähaarukka on siis varhaismesoliittiselta kaudelta varhaismetallikaudelle.

Kolme inventoinnissamme löytynyttä asuinpaikkaa liittyy Kirkkojärven (65 m mpy) rantaan: *Pukka*, *Oravainen* ja *Heikkilän* alempi löytöalue. Viimeksi mainittu on ylivoimaisesti laajin esihistoriallinen muinaisjäännös koko Suodenniemen alueella. Löytöjä – useita kvartsiesineitä, kymmeniä kvartsi-iskoksia sekä kvartsin raaka-ainepaloja ja palanutta luuta - tuli pellon pintapoiminnan yhteydessä 270 m pitkältä ja 40-60 m leveältä rantavyöhykkeeltä, noin 67,5-72 m:n korkeudelta. Kirkkojärvi on kuroutunut alustavan arvion mukaan noin 5500 eKr. Heikkilän ylempi ja alempi asuinpaikat muodostavat yhtenäisen löytöalueen, joten asutus on voinut jatkua katkeamatta ja siirtyä rantaviivan mukana sen laskettua mesoliittisen kauden lopussa lähelle järven nykyistä korkeutta.

Harvinaisin ja mielenkiintoisin Heikkilän asuinpaikalta saatu löytö on pieni, lähes läpikuultavasta valkoisesta kvartsista valmistettu nuolenkärki. Se on pitkänomainen ja litteä, perusmuodoltaan sui-



ponsoikea tai lehtimäinen, poikkileikkaukseltaan epäsäännöllisen neliskulmainen. Kärjen selkäpuolella on retussia molemmilla reunoilla, mutta esineen päät ovat ilman retussia. Toinen reuna on paksumpi ja retusoitu koko pituudellaan, toisen reunan kantaosa on muotoiltu kahdella pienellä iskulla vatsapuolelta koveraksi. Esineen pituus on 21 mm, leveys 10 mm ja paksuus 4 mm.

Kvartsista tehdyt nuolenkärjet ovat yleensäkin melko harvinaisia löytöjä. Heikkilästä löytyneen esineen erikoisuus on lisäksi siinä, että sen muoto ei ole kovin tyyppillinen kvartsinuolenkärjelle. Se eroaa huomattavasti mesoliittisen kauden lopussa ja neoliittisen kauden alussa käytössä olleista kolmiomaisista, viisto- ja poikkiteräisistä nuolenkärjistä, jotka valmistettiin kvartsi-iskoksista, ja muistuttaa muodoltaan enemmän suiponsoikeita piinuolenkärkiä. Viimeksi mainitut alkoivat tulla Suomessa käyttöön varhaiskampakeraamiikan aikana (noin 5100-4100 eKr.) ja yleistyivät tyyppillisen kampakeraamiikan kulttuurissa (noin 4100-3500 eKr.). Heikkilän löytö on siis mahdollisesti tällaisten piikärkien kvartsinen jäljitelmä. Toisaalta retussin puuttuminen sen varsinaisesta kärkipäästä tuo mieleen nimenomaan edellä mainittuja viisto- ja poikkiteräisistä nuolenkärkiä, joissa teränä toimi iskoksen ”alkuperäinen”, muokkaamaton terävä reuna; niiden kanta on myös joskus ruotomainen lisäkavennuksen ansiosta. Näin ollen Heikkilän nuolenkärjen todennäköisin ajoitus lienee varhaiskampakeraaminen aika, jolloin piin saanti pyyntivälineiden raaka-aineeksi oli lisäksi paljon hankalampaa kuin myöhemmin, tyyppillisen kampakeraamiikan aikana.

### **Keramiikka tulee tunnetuksi**

Kaikki Suodenniemen järvet kuroutuivat itsenäisiksi altaiksi noin vuoteen 5000 eKr. mennessä meren vetäytyessä yhä länemmäksi. Viimeisenä kuroutui Mouhijärvi aivan mesoliittisen kauden lopussa. Viimeinen merenrannalla mahdollisesti sijainnut asuinpaikka, joka tunnetaan Suodenniemen alueelta, on *Saarenmaa*. Se sijaitsee Kii-kois- eli Mouhijoen lounaisrannalla olevalla harjanteella, noin 2 m korkean rantatörmän päällä, jonka juurella kulkeva muinainen rantaviiva voidaan korkeutensa perusteella (noin 64 m) ajoittaa alustavasti 7000

Kuva 6. Heikkilän kivikautinen asuinpaikka, alempi löytöalue. Kuva: Vadim Adel/Pirkanmaan maakuntamuseo.





Kuva 7. Oriinmoision kivikautinen asuinpaikka. Kuva: Vadim Adel/Pirkanmaan maakuntamuseo.

vuotta vanhaksi. Paikalle tehdystä koekuopasta, vaaleanruskeasta hiekasta löytyi talttamainen kvartsiesine ja -iskoksia sekä palanutta luuta ja neljä saviastianpalaa. Viimeksi mainitut ovat hyvin pieniä eikä niiden keramiikkatyyppiä voi määritellä. Niissä havaittu kivimurskan käyttö sekoitteena kuuluu ainakin varhaiskampakeramiikan ominaispiirteisiin.

Toinen kohde, josta on löytynyt kivikautista keramiikkaa, on *Oriinmoisio*. Pieni, noin 40 x 20 m kokoinen asuinpaikka sijaitsee Mouhijärven länsirannalla, metsää kasvavalla muinaisella niemekkeellä, rannan suuntaisen harjun juurella. Koekuopasta tuli monille kivikautisille asuinpaikoille ominaista vaaleanpunaista kulttuurimaata, mutta löytöjä saatiin myös sen yläpuolelta, vaaleanharmaasta hiesusta. Tämä voi olla merkki siitä, että asuinpaikalla on ollut kaksi käyttövaihetta. Lähempää maanpintaa löydetyissä keramiikanmuruisissa näyttäisi olevan vähän mineraalisekoitetta ja joissakin paloissa lisäksi shamotia – poltettua ja murskattua savea, jota voi pitää lähinnä neoliittisen kauden loppuvaiheen keramiikan merkinä. Punertavasta maasta löytyneissä saviastianpaloissa on taas sekoitteena kivimurskaa, mikä viittaa tässä tapauksessa ilmeisesti neoliittisen kauden varhais- tai keskivaiheeseen. Keramiikan lisäksi asuinpaikalta löydettiin palanutta luuta, kvartsi-iskoksia sekä jonkin verran hiiltä.

Keramiikkalöytöjä kunnan pohjoisosan järviasuinpaikoilta ei tunneta, ehkä siksi, että kaivauksia ei ole tehty ja löytöpaikat ovat pelloissa, joissa keramiikka säilyy huonommin ja myös sen havaitseminen inventoinnissa on vaikeampaa. On silti mahdollista, että neoliittisen ajan asutus onkin sijainnut pääasiassa etelämpänä, lähempänä merta. Inventointialueen pohjois- ja keskiosista tunnetaan kuitenkin kaksi mahdollista vasarakirveskulttuurin asuinpaikkaa, *Uusi-Kulku* ja *Kukkula Saarivainio*.

## Kirjallisuus ja painamattomat lähteet

- AILIO J. 1910: Suodenniemen Kukkulan kaivausraportti. – Museoviraston arkeologian osaston arkisto.
- ALHONEN P. 1991: Satakunnan luonnon geologinen historia. – Satakunnan historia I. 1. Rauma. S. 13–84.
- MATISKAINEN H. 1989: Studies on the Chronology, material Culture and Subsistence Economy of the Finnish Mesolithic, 10 000–6000 b.p. *Iskos* 8. Helsinki. 98 s.
- MIETTINEN T. 1973: Suodenniemen kiinteät muinaisjäännökset. Luettelo. – Museoviraston arkeologian osaston arkisto. 2 s.
- PESONEN P. 2001: Suomen esihistorian esineistö. Kivikausi. Helsingin yliopisto. – [[http://www.helsinki.fi/hum/arla/esineisto\\_kivikausi/index.htm](http://www.helsinki.fi/hum/arla/esineisto_kivikausi/index.htm)]
- PELLINEN H.–M. 2003: Suodenniemi. Arkeologinen osainventointi 2003. Raportti 5.11.2003. Pirkanmaan maakuntamuseo.– Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto. 22 s.
- PELLINEN H.–M. 2004: Suodenniemi – esimerkki huonosti tunnetusta muinaisjäännös-alueesta. – Pirkan maan alta 5. Arkeologisia tutkimuksia. Tampereen museoiden julkaisuja 74. S. 5–10.
- SALO U. 2004: Sastamalan historia 1,1. Esihistoria. Hämeenlinna. 607 s.
- SALO U. 2004: Sastamalan historia 1,2. Esihistorian liiteosa. Hämeenlinna. 288 s.
- SUODENNIEMI. KIVIKAUDEN LÖYTÖKORTISTO. – Museoviraston arkeologian osaston arkisto.
- TAIPALE K., SAARNISTO M. 1991: Tulivuorista jääkausiin. Suomen maankamaran kehitys. Porvoo.
- TIKKANEN M. & SEPPÄ H. 2001: Post-glacial history of Lake Näsijärvi, Finland, and the origin of the Tammerkoski rapids. – *Fennia* 179:1. P. 129–141.

### **Vadim Adel and Johanna Seppä New Stone Age Finds in Sastamala. Archaeological Survey in Suodenniemi 2007-2008**

During 2007–2008, the Pirkanmaa Provincial Museum carried out an archaeological survey in the area of the former municipality of Suodenniemi, currently part of the city of Sastamala. The survey focused on Stone Age monuments and Medieval village sites. The survey resulted in the discovery of 16 Stone Age settlements and several historical monuments. Most of the prehistoric settlements date from the Mesolithic Age, the nine oldest sites from the Ancylus Lake period, ca. 7500–7000 BC. One noteworthy result is also that this was the first time Stone Age ceramics were found in the area.